

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr. 7

Herad: Foldereid

Emne: Skav

Bygdelag:

Oppskr. av: P. Jæger-Leirvik

Gard:

(adresse): Sjølstad

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Oppskrifta er etter eiga røynsle og det eg har høyrð av gamle i bygda kring 1900 og seinare.

1. Det er ukjent her i bygda, at krøterhandlarane betalte meir for ei ku som ikkje hadde fått skav om vinteren enn for ei som ikkje hadde fått det.

2. Heller ikkje er det kjent her, at det vart svart kjøt på ei ku som hadde fått skav, slik at det vart vanskeleg å få seld kjøtet. Der dei hadde slik røynsle, måtte dei venteleg bruke skav av anna treslag enn her. Det er rogn som alltid har vore skav-treet her, - og osp til föl.

3. Det har hellerikkje vore noko tru om, eller røynsle for, at mjølka frå kyr som hadde vore fora med skav, vart fårleg for kalvar og smågriser. Dei som harhavt slik røynsle, må og truleg ha brukt skav av andre treslag enn rogn. Dei som her har brukt skav til mjølkekyr, heldt aldri - det ein veit - mjølka til smågriser og kalvar for seg sjölv.

4. Det har aldri vore så mykje skaving her i bygda, at det er tradisjon kor mykje dei brukte til

- kvar ku for året. Skav vart brukt som hjelpefor, eller helst berre som naudfor på vårparten, når dei såg at det ville bli vårknipe. Eg har høyrd om berre ein gardmann her i bygda som skov heile vinteren (Hågen Bach), og det er sagt at han brukte kring 60 lass på 8-10 kyr og kring 20 sauer. Det skulle bli kring 5-6 lass på kvart kulag. Nokon regel, slik som i Vest-Agder, er ukjent her.
5. Den vanlege reidskapen til å skava med her, det var ein vanleg tollkniv. Men når det var lange og slette og litt grove "leggar", kunne dei bruke vanleg bandkniv (ein kring 50 cm. lang og rett kniv med skaft på baa endane, og egga vendt mot han som brukte kniven). Dette var eit tømmermanns-reidskap, som ikkje var laga for skaving.
6. Når dei skov med tollkniv, la dei rognkjeppen over låret. Brukte dei bandkniv, la dei skavkjeppen over to bukkar, og sat på den enden som dei ikkje skov. Når dei hadde skave av eine halvparten, endsnudde dei kjeppen og sette seg på den enden som var avskoven. Staur eller stolpe, som nemnt i spm. 6, har ikkje vore brukt her.
7. Dei gardane som ikkje hadde skavskog, kjøpte skav på rot hos dei som hadde. Det var da vanleg å betale for lasset. Kring 1900 var prisen kr. 2 pr. lass, ein pris som heldt seg fram imot 1915. Leiga vart betalt kontant eller innrekna i anna millomver.
8. Ved deling av sameige-skog har det aldri her vore teke omsyn til skavskogen, - han gjekk ilag og likt med annan lauvskog.
- 9.. Almenning finst ikkje i Ytre Namdal.

10. Husmennene hadde rett til å ta lauvved til bremsel i gardsskogen, og fekk da også ta rogn, som dei skov av til for, og brukte ~~skavvæn~~"skjevveln" til bremsel.

11. Ordet "skavhella" er ukjent her.

12. At gardsnissen kunne setje skavet på skavveden når det var slurvut skave, er ukjent her.-(Men ein paralell til denne trua var, at trollkjeringa kunne setje sild på bein som var slurvut skrapa av beina. Derfor var det gamal skikk å bryte av sildryggen når dei hadde skrapa av silda.)
